kunde man givetvis tänka på Fårön vid Gotland eller på »Färingön», fsv. *Færingø*, Svartsjölandet. Men det förefaller dock högst ovisst, om denna tolkning träffar det rätta.

Om man tager i betraktande ornamentikens och runornas klumpiga former och framför allt den mycket bristfälliga ortografien, kan man icke återhålla en förmodan, att inskriftens senare del i själva verket är ett ofullkomligt försök att meddela, att den döde hade omkommit i färd med Ingvar. Jfr Sö 107 **han uaʀ : farin : miþ : ikuari :**, Sö 108 **han : uaʀ i : faru : miþ : ikuari :** (liknande Sö 105, 96). Ristaren har lyckats någorlunda med den vanliga minnesinskriften, vars ord han kände till. Men då han skulle fortsätta, ha skriftens svårigheter blivit honom övermäktiga, och han har menat, att en förkortad antydan vore tillräcklig. **farit : uas i : farinki** skulle sålunda stå i stället för **farin : uas : i : faru : miþ : inkuari**.

Inskriftens sista sats innehåller en sannolikt avsedd allitteration.

361. Vrena kyrka, Oppunda hd.

Pl. 193.

Litteratur: Brev $^{24}/_{10}$ 1932 från kyrkoherde A. Jernberg till Riksantikvarien (ATA).

Vid grävning under sakristians golv för inläggning av elektrisk värmeledning i kyrkan, påträffades sommaren 1932 några fragment av kalkstenshällar. Två av dem innehöllo runor, på ett tredje funnos svaga spår av ristning. Stenarna inlades tills vidare i kyrkans materialbod. Vid den undersökning, som jag i juli månad följande år företog, visade det sig, att i bottnen av runorna funnos spår av en klart cinnoberröd färg. Stenarna fördes därför till Stockholm och överlämnades sedermera av församlingen som gåva till Statens Historiska Museum, där de nu förvaras med inventarienummer 20.436. En kemisk undersökning av färgen ådagalade, att den som huvudbeståndsdel innehöll bly; det kan därför anses som säkert, att färgämnet har varit röd mönja.

Rödaktig kalksten. Storlek: fragment A 28×13 cm., fragment B 21×20 cm. Troligen ha de tillhört en gravhäll eller en stenkista.

Inskrift:

A: **ạþu** × B: **ụarþ** × **i** **kiþali**

362. Tumbo kyrka, Väster Rekarne hd.

Pl. 188.

Litteratur: Brev från kyrkoherde H. Lagergren till Riksantikvarien $^{11}/_{1}$ 1930 (ATA).

På Riksantikvariens hemställan lät kyrkoherde H. Lagergren i Tumbo i början av år 1930 framtaga den runsten (Sö 82), som dittills haft sin plats i golvet mellan kyrkan och vapenhuset. Därvid upptäcktes en annan runsten, liggande under golvet något längre in åt kyrkan, täckt av murbruk och kalkstensplattor, med den runristade sidan vänd nedåt. Då den uppåtvända sidan var mycket nött, är det tydligt, att stenen tidigare tjänstgjort som golvsten, innan det nuvarande golvet, i högre plan, inlades. Stenen framtogs och har sedermera (1931) blivit rest på v. sidan av infartsvägen till kyrkan, mitt emot Sö 363.

Rödaktig granit. Höjd 1,85 m., bredd (över korsmitten) 0,80 m. Själva ristningens höjd 1,18 m. Ristningen är tydlig och väl bevarad.

Inskrift:

+ **kulben · auk · iuli · restu · sten · uftiʀ · ikuar · bruþur · sin ·**
5 10 15 20 25 30 35 40

Kulbœinn ok Iuli rœistu stœin œftiʀ Ingvar, broður sinn.

»Kolben och Jule reste stenen efter Ingvar, sin broder.»

Till läsningen: Tydligt stungna äro 5 och 15 **e**, sannolikt även 21 **e**, ehuru pricken endast är en svag utvidgning på hst. Möjligen stunget är 23 **u**, ehuru pricken är mycket svag och osäker. Säkert ostungna äro 1 och 29 **k**, 2 och 11 **u**, 40 **i**. Alla runorna i namnen 1—6 **kulben** och 10—13 **iuli** äro fullt säkra.

Mansnamnet *Kulbœinn* förekommer också i en västgötsk inskrift, T 88 Kölaby kyrkogård (gen. **klbins**). Lundgren har belagt det från ett östgötskt ortnamn. På Island och i Norge är *Kolbeinn* enligt Lind allmänt under hela medeltiden. Ursprungligen är det givetvis ett tillnamn; som sådant är det belagt från Finland 1438. — *Iuli* är ävenledes ett ovanligt namn; det är tidigare känt från en västgötsk inskrift, T 8 Smula kyrka. Lundgren har ett enstaka belägg (från Uppland), varjämte namnet torde ingå i några svenska och danska ortnamn. Enligt Bugge (*Runverser*, s. 276) är det sannolikt avlett av ordet isl. *iól* 'jul'. Som förled förekommer *Iul-*, ehuru sällsynt: **iulburn** L 787 Vändersta, Simtuna sn, (ack.) **iulfast** D II 71 Edeby, Lovö sn, (nom.) **iolfast** L 165 Berga, Åkerby sn, isl. *Iólgeirr* (en landnamsman av sannolikt svensk l. dansk härkomst), fda. *Iulkil*. Vad inskrifternas **iul-** (**iol-**) angår, är det säkerligen en skrivning för det vanligare **ikul-** *Igul-* (E. Wessén, *Nordiska namnstudier*, s. 106); detsamma kan vara fallet med fda. *Iulkil* (av **Igul-kætill*) och Landnamas enstaka *Iólgeirr*. *Iuli* är snarast ett kortnamn till sådana tvåledade namn som *Igulbiorn* (*Iulbiorn*), *Igulfastr* (*Iulfastr*) m. fl.

Sö 362 är tydligen ristad av samme skicklige och originelle runmästare som Sö 84, 85 och 363.

363. Tumbo kyrka, Väster Rekarne hd.

Pl. 189.

Litteratur: Brev från kyrkoherde H. Lagergren till Riksantikvarien $^{11}/_{1}$ 1930; rapport av fil. lic. I. Schnell $^{27}/_{6}$ 1931 (ATA).

I brev till Riksantikvarien $^{11}/_{1}$ 1930 meddelar kyrkoherde H. Lagergren, att han i Tumbo kyrka upptäckt ännu en runsten, liggande i markytan och utgörande en av grundstenarna i själva absiden å dess yttre vägg. Å dess utskjutande del kunde runor iakttagas. Sedan Riksantikvariens tillstånd erhållits, lösgjordes stenen från sin plats och framtogs, sommaren 1931.

Stenen var på den ristade sidan täckt av kalkbruk, som borttogs med saltsyra. Under arbetet härmed upptäcktes i bottnen på vissa ristningslinjer spår av en klart röd färg. En kemisk analys, utförd av prof. P. J. Holmquist, gav vid handen, att färgämnet utgjordes »huvudsakligen av kolsyrad kalk med finfördelad järnoxid inblandad». Organiska färgämnen kunde däremot icke konstateras. Den i obetydliga mängder förekommande järnoxiden kunde enligt prof. Holmquist knappast antagas ha tillkommit genom någon avsiktligt utförd färgning. »Det är nu fråga om detta färgpigment tillförts runorna med avsikt eller tillkommit tillfälligtvis t. ex. genom inverkan av kalken i murbruket på stenens beståndsdelar i runorna. Om runorna från början bemålats med bränd kalk eller med järnoxidrik sådan, så synes det mig mycket väl hava kunnat inträffa, att kalkkarbonatet småningom omkristalliserat och därvid kommit att innesluta en del finfördelad järnoxid, så att färgningen uppkommit. Jag vill påpeka, att starkt röd kalkspat, uppkommen på liknande sätt, är rätt vanlig. — Då en färgning med avsikt av runorna på detta